

Гречко Ольга Олександрівна

*кандидат юридичних наук, молодший науковий співробітник
НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України*

ПРАВОВА ОСНОВА РОЗВИТКУ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ШВЕЦІЇ

У науковій роботі розглядається досвід Швеції як провідної європейської країни щодо розвитку дослідницької та інноваційної діяльності. Висвітлено які організаційні, правові та фінансові механізми було застосовано урядом Швеції з метою розвитку дослідницької та інноваційної сфери.

Ключові слова: інноваційна політика, дослідницька діяльність, інноваційна діяльність.

Hrechko Olha

*PhD, Junior Researcher of the Research Institute of Providing Legal Framework for
the Innovate Development of NALS of Ukraine*

LEGAL BASIS OF DEVELOPMENT RESEARCH AND INNOVATION ACTIVITIES IN SWEDEN

The research examines the experience of Sweden as a leading European country in the development of research and innovation. The organizational, legal and financial mechanisms used by the Swedish government to develop research and innovation were highlighted.

Key words: innovation policy, research activity, innovation activity.

Відповідно до світового рейтингу Global Innovation Index 2021 [1] Швеція є лідером за рівнем розвитку інновацій (займає друге місце у світі після Швейцарії). Досягнення такого рівня розвитку обумовлене зосередженням уряду Швеції на пріоритеті інноваційної політики. Хоча концепція інноваційної політики була сформована у Швеції ще на початку 90-х років, вона не була конкретизована майже до 2001 року — періоду створення нової державної

структури, яка покликана відповідати за розвиток інноваційної діяльності в Королівстві Швеція, розробку інноваційної політики в державі з метою забезпечення економічного зростання та прогресу у наукових дослідженнях. Такою структурою стала Шведська Агенція розвитку інноваційних систем (Swedish Agency for Innovation Systems) – VINNOVA [2, с. 409].

VINNOVA – це державна установа, що управляє державним фінансуванням досліджень та інновацій у Швеції. Місія агентства, визначена урядом, полягає у сприянні розвитку ефективних шведських інноваційних систем у сферах технологій, транспорту, зв'язку та праці [3]. Агентство надає фінансову допомогу компаніям на дослідження, інновації та судові витрати. Прерогативою Шведського уряду є розвиток стратегій у впровадженні інновацій.

Основні напрямки діяльності VINNOVA [4, с. 11-12]:

- розробка дослідницьких та інноваційних стратегій для конкретних галузей та секторів економіки, які передбачають тісну взаємодію усіх учасників Шведської інноваційної системи;
- стратегічні R&D-програми в шести основних галузях, які зазвичай включають співпрацю між університетами, компаніями та іншими учасниками;
- підтримка створення потужного дослідницького та інноваційного середовища:
 - VINN Excellence Centers та інші центри в університетах;
 - регіональні інноваційні системи (програми VINN Growth);
 - посилення функцій комерціалізації досліджень в університетах;
 - розвиток інститутського сектору в Швеції;
 - підтримка досліджень і розробок, спрямованих на радикальні інновації в МСП;
 - підтримка міжнародного співробітництва;
 - знання та дослідження про інноваційні системи;
 - інформування широкої громадськості про дослідження та інновації.

У інноваційній системі Швеції важливу роль відіграють дослідницькі ради. Вони не приймають безпосередньої участі в інноваційній діяльності але надають

підтримку у проведенні досліджень, які за своєю суттю є інноваційними. Основною дослідницькою Радою Швеції є Шведська дослідницька рада. Її головними завданням у системі досліджень є підтримка розвитку досліджень у галузях фундаментальної науки, а також забезпечення шведської участі у міжнародних дослідницьких проектах. Комітети Шведської дослідницької ради займаються фінансуванням практично усіх досліджень та надають аналіз якості проведених досліджень у формі звіту для Уряду Швеції та поради щодо підтримки тих чи інших дослідницьких напрямків. Ще дві дослідницькі ради були створені спеціально для підтримки розвитку наукової та інноваційної діяльності. Це – Шведська дослідницька рада з питань робочого віку та соціальних наук (FAS), у сфері соціальних наук та Шведська дослідницька рада з питань охорони довкілля, сільськогосподарських досліджень та просторового планування (FORMAS), у сфері довкілля. Вони займаються просуванням та фінансуванням прикладних дослідницьких проектів у згаданих вище сферах [2, с. 410-411].

Основним завданням Швеції є формування хорошого інноваційного клімату через взаємодію публічних суб'єктів (університетів, державних установ, регіонів, муніципалітетів, бізнесу), вбачається, що саме громадські ініціативи сприяють максимально раціональному використанню державних коштів.

У жовтні 2008 р. Парламентом Швеції було затверджено Закон «Про розвиток дослідницької та інноваційної діяльності на 2009-2013 роки», що передбачав подвійне зростання бюджетного фінансування розвитку інноваційної діяльності на поточні 5 років [2, с. 411]. При чому бюджет VINNOVA з 2001 по 2008 роки вже збільшився у два рази [див. 4, с. 10]. Загальні обсяги фінансування дослідницької та інноваційної діяльності у Швеції складають приблизно 4 % від щорічного ВВП (державне та приватне фінансування). Щорічні обсяги фінансування науково-дослідної та інноваційної діяльності у Швеції є найвищими серед країн ОЕСР і складають приблизно 137 мільярдів доларів США [2, с. 411]. Докладніше про державне фінансування та механізми фінансування інноваційного розвитку в Швеції викладено у статті Подгорної І. Ю. та

Ломачинської І. А. [див. 5]. З цієї статті можна зробити висновок, що обсяги фінансування НДДКР та інноваційних проектів за останні 20 років постійно нарощувались. Отже, високого рівня інноваційного розвитку Швеція досягла завдяки значній ресурсній базі та ефективним механізмам фінансування досліджень та інновацій.

До сильних сторін Швеції під час формування інноваційної економіки належить формування цілісної системи, що включає в себе ланцюжок «університетська освіта – наука – бізнес». З метою поєднання бізнесу та досліджень деякі інноваційні програми у Швеції ініціюються безпосередньо державою та відповідно фінансуються за державні кошти [2, с. 411]. Високий рівень освіти формує передумови для розвитку науки, що знаходить утілення в бізнес-діяльності. Це стало можливим також через функціонування низки агенцій розвитку, спрямованих на об'єднання окремих учасників ринку в єдині ланцюжки діяльності. Такими агенціями є The Innovation Bridge, ALMI Business Partner, Swedich Business Development Agency (NUTEK), The Industrial Fund, The Invest in Sweden Agency (ISA) та ін. Ці агенції та організації сприяють не лише об'єднанню суб'єктів ринку, а й підвищенню власне підприємницької діяльності університетів. У самій стратегії інноваційного розвитку Швеції визначено три ключові завдання: інноваційні люди, дослідження та освіта для інновацій та умови та інфраструктура для інновацій [6, с. 134-135].

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що з урахуванням процесів інтеграції України у Європейський дослідницький та інноваційний простір (ERA) та участі вчених, науковців, малих і середніх підприємств у Рамковій програмі Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт Європа» (Horizon Europe) та інше міжнародне співробітництво у цій сфері, слід зауважити на необхідності вивчення та застосування досвіду європейських країн з провідною інноваційною економікою, зокрема, Швеції щодо організаційних, правових та фінансових механізмів розвитку дослідницької та інноваційної сфери. Доречно звернути увагу на основні напрями інноваційної діяльності, на фінансову складову витрат на інновації (частка у бюджеті країни), а також на

структуру, механізми та принципи функціонування шведської інноваційної системи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Global Innovation Index. 2021 Report. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2021-report#>
2. Інноваційна політика зарубіжних країн: концепції, стратегії, пріоритети (інформаційно-аналітичні матеріали, підготовлені Комітетом Верховної Ради України з питань науки і освіти та Міністерством закордонних справ України). URL: <https://kno.rada.gov.ua/uploads/documents/36385.pdf>
3. VINNOVA – Швеція. Taftie. URL: www.taftie.org.
4. VINNOVA and its role in the Swedish Innovation System – Accomplishments since the start in 2001 and ambitions forward. URL: <https://www.rieti.go.jp/en/events/bbl/06090501.pdf>
5. Подгорна І. Ю., Ломачинська І. А. Система державного фінансування інноваційного розвитку в Швеції. URL: <http://liber.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/15881/1/70-72.pdf>
6. Цимбал Л. І., Дацько М. В. Розвиток інтелектуального потенціалу в інноваційних стратегіях країн. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/19_3_2018ua/30.pdf

REFERENCES

1. Global Innovation Index. 2021 Report. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2021-report#> [in English].
2. Innovatsiina polityka zarubizhnykh krain: kontseptsii, stratehii, priorytety (informatsiino-analitychni materialy, pidhotovleni Komitetom Verkhovnoi Rady Ukrainy z pytan nauky i osvity ta Ministerstvom zakordonnykh sprav Ukrainy). URL: <https://kno.rada.gov.ua/uploads/documents/36385.pdf> [in Ukrainian].
3. VINNOVA – Shvetsiia. Taftie. URL: www.taftie.org. [in Ukrainian].
4. VINNOVA and its role in the Swedish Innovation System – Accomplishments since the start in 2001 and ambitions forward. URL: <https://www.rieti.go.jp/en/events/bbl/06090501.pdf> [in English].
5. Podhorna I. Yu., Lomachynska I. A. Systema derzhavnoho finansuvannia innovatsiinoho rozvytku v Shvetsii. URL: <http://liber.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/15881/1/70-72.pdf> [in Ukrainian].

6. Tsymbal L. I., Datsko M. V. Rozvytok intelektualnoho potentsialu v innovatsiinykh stratehiakh krain. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/19_3_2018ua/30.pdf [in Ukrainian].